



Umsögn Ferðaklúbbsins 4x4 um: „Áform um frumvarp til laga um Hálendisþjóðgarð“

Reykjavík 1. desember 2019

Ferðaklúbburinn 4x4 telur ekki ráðlegt að svo stöddu að stofna þjóðgarð sem náí yfir mestan hluta hálendisins. Vegur þar þyngst að enn hefur ekki hefur tekist að leysa þau vandamál sem eru í Vatnajökulsþjóðgarði á farsælan hátt, þannig að meiri sátt náist um þjóðgarðinn.

Alvarlegasta málefnið er að Vatnajökulsþjóðgarði hefur ekki tekist að ljúka þeirri málefnavinnu varðandi Vonarskarð sem umhverfisráðherra gaf skýr fyrirmæli um fyrir 6 árum síðan. Ekki sér fyrir endann á því enn og málið er nú í þeim farvegi að í stað þess að afgreiða málefnið á grundvelli málefnalegrar umfjöllunar fyrr á þessu ári sýndi svæðisráð vestursvæðis verulega ámælisverða framgöngu. Allt, að því er virðist, í þeim tilgangi að komast hjá því að horfast í augu við efnislegar staðreyndir og gera nauðsynlegar leiðréttingar vegna lokunnar í Vonarskarði. Stjórn þjóðgarðsins lét framan af eins og allt væri í himnalagi í svæðisráðinu þrátt fyrir ítrekaðar ábendingar en tók síðan að lokum fram fyrir hendurnar á svæðisráðinu og setti málefnið í nýjan farveg, nú nær alveg án samráðs eða aðkomu útivistarfélaga, en þess í stað undir forystu formanns svæðisráðs vestursvæðis sem er yfirlýstur andstæðingur þeirra leiðréttinga sem við teljum nauðsynlegar.

Ákveðið var að afla umsagnar nokkurra stofnana um málefnið og hafa þær til grundvallar í framhaldinu. Í ljósi fenginnar reynslu tortryggjum við þetta ferli og teljum nokkuð augljóst að andstæðingar leiðréttingar eru með þessu að reyna að fá fram einhver ný tól eða viðmið til að komast hjá því að leiðrétta þessar lokanir í stað þess að taka ákvörðun á grundvelli efnislegra raka sem myndu að okkar mati óhjákvæmilega leiða til opnunar. Sem dæmi um ný viðmið sem hafa verið nefnd innan stjórnkerfisins er að „náttúruvernd snúist líka um tilfinningar og taka beri tillit til þess“. Við höfnum því algerlega að ný og óljós viðmið verði innleidd svona eftir á og bendum á að með slíkum aðferðum verður til dæmis hægt að loka algerlega fyrir alla umferð í víðernum á öllu hálendinu á grundvelli þess að umferðin myndi traðka á tilfinningum einhverra.

Greinileg ummerki um framangreinda atburðarás má sjá í fundargerðum stjórnar og svæðisráðs vestursvæðis á þessu ári ef grannt er skoðað. Fleiri atriði mætti einnig nefna sem ekki eru í góðum farvegi. Þetta teljum við skýra vísbendingu um að stjórnkerfi þjóðgarðsins ræður ekki við verkefnið og er stór viðvörðun gegn stækkun þjóðgarða. Nær væri að fara vel ofan í þessa atburðarás og fleiri til að draga af því nauðsynlegan lærdóm áður en lengra er haldið.



Ferðaklúbburinn 4x4 hefur unnið samhliða ráðuneytinu við undirbúning að stofnun Hálandisþjóðgarðs og eru markmið þeirra vinnu göfug og vel fram sett. Fyrst með þátttöku í sameiginlegri yfirlýsingu margra aðila undir merkjum Hjarta hálandisins, síðan með þátttöku í nefnd á vegum Umhverfisstofnunar og nú síðast með virkri þátttöku í samráðsferli þverpólítískrar nefndar um stofnun þjóðgarðsins.

En samhliða þessari vinnu hefur þurft að standa í miklum átökum og vinnu við að leiðrétta lokanir, óþarfa hindranir og rangar framsetningar á málum er snúa að útivist og aðgengi. Oftar en ekki hefur sú vinna snúist meira um stjórnsýslu og framkomu í garð fulltrúa útivistarsamtaka í stjórnkerfi Vatnajökulsþjóðgarðs heldur en samræðu eða átök á málefnalegum grunni.

Í undirbúningnum höfum við lagt skýra áherslu á að fyrir fram verði njörfað niður hvernig stjórnun og verndun verði háttáð þannig að sporin sem hræða svo mikið úr Vatnajökulsþjóðgarði verði ekki endurtekin. Tekið hefur verið tillit til sumra af okkar sjónarmiðum en við teljum þá texta sem liggja fyrir þó ekki nægjanlega afgerandi hvað þetta varðar.

Fullt samráð við útivistarfélag og tillit til þeirra þarfa eru lykill að því að þjóðgarður hafi ríkan velvilja og njóti óskoraðs trausts almennings. Í þjóðgörðum skal tryggja aðgengi almennings til útivistar þannig að almenningur kynnist náttúru og sögu svæðisins. Hafa skal í heiðri náttúruverndarlög þegar kemur að öllum samgöngum en ekki ganga lengra en þar kemur fram, þar með talið er akstur á snjó og frosinni jörð.

Mikilvægt er að ekki verði gengið svo langt í að afla stuðnings hagsmunaaðila að Miðhálandisþjóðgarður verði í rauninni byggðarstofnun dulbúin sem þjóðgarður eða vettvangur massa túrisma, orkuiðnaðar og matvælaframleiðslu og þrengi þannig að möguleikum útivistarfólks til að njóta.

Útlit er fyrir að stefna þjóðgarðsins verði að koma sér undir hatt alþjóða náttúruverndarsamtakanna IUCN þó að það komi ekki skýrt fram í þeim texta sem liggur fyrir. Samkvæmt þeirra kröfum eru mjög ríkar skyldur um flokkun verndarsvæða eða a.m.k. 75% þjóðgarðsins verður að vera skilgreindur með strangri friðun, enga notkun og að almenningi einungis leyfður aðgangur á merktum stígum. Hvergi í fyrirbyggjandi gögnum er hægt að sjá anað en þetta gæti staðið til.



Í upphafi voru gefin mikil fyrirheit um samráð og samráðsfundi af hálfu nefndarinnar. Það stóðst framan af en þegar leið á starfið fór minna því. Fyrir tvær síðustu samráðsumsagnirnar hafa engir kynningarfundir verið haldnir.

Einungis hluti nefndarmanna hefur látið sjá sig á kynningarfundum og sumir þeirra staldrað stutt við og því ekki gefið kost á samtali. Lítil hluti nefndarmanna hefur séð um samtalið við almenning ásamt starfsmanni nefndarinnar. Það hefur gefið góð fyrirheit en um afstöðu og fyrirætlanir annarra í nefndinni vitum við lítið sem ekkert. Einnig má nefna að fjöldi þeirra funda um Hálendisþjóðgarðinn sem hafa verið haldnir hér á suðvesturhorninu eru ekki í samræmi við þann fjölda sem þar býr og er í raun stærsti njótandi hálendisins.

Við neyðumst til að hafna þjóðgarði þar sem þessi stóri hópur njótenda væri „utangarðs menn“.

Í ljósi þess að hér kemur fram getur Ferðaklubburinn 4x4 að svo stöddu ekki stutt áform um Hálendisþjóðgarð.

Virðingarfyllt.

Fh. Ferðaklúbbsins 4x4

Sveinbjörn Halldórsson

formaður Ferðaklúbbsins 4x4

s. 844-5000